

Sygn. akt VII U 550/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Protokolant: Małgorzata Nakielska

po rozpoznaniu w dniu 18 lipca 2017 r. w Warszawie

sprawy J. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o emeryturę pomostową

na skutek odwołania J. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 4 kwietnia 2017 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje J. G. prawo do emerytury pomostowej od dnia 01 listopada 2016 r. ,
2. stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu świadczenia.

UZASADNIENIE

J. G. dnia 12 kwietnia 2017 r. złożył, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., odwołanie od decyzji ww. organu rentowego z dnia 4 kwietnia 2017 r., znak: (...), na mocy której organ rentowy odmówił mu prawa do emerytury pomostowej.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony podniósł, że organ rentowy nie zaliczył do okresu świadczenia przez niego pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 17 listopada 2016 r. do 23 listopada 2016 r. w Domu Pomocy Społecznej(...) w T. Caritas Diecezji (...). W ocenie odwołującego wymienione zatrudnienie wskazuje, iż po 31 grudnia 2008 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Wobec tego spełnia wszystkie warunki wymagane do przyznania prawa do emerytury pomostowej. Z tych względów wniósł o zmianę decyzji organu rentowego poprzez przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej (odwołanie z dnia 12 kwietnia 2017r., k.2-3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., w odpowiedzi na odwołanie z dnia 12 maja 2017 r., wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że odwołujący nie wykonywał po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Wskazał ponadto, iż odwołujący nie spełnia także przesłanek przyznania świadczenia na podstawie

art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Organ rentowy nie uwzględnił do zatrudnienia w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia odwołującego w Domu Pomocy Społecznej (...), bowiem w jego ocenie praca w tak krótkim czasie, tj. 5 dni roboczych, nie wyczerpuje definicji art.3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (odpowiedź na odwołanie z dnia 12 maja 2017 r., k.12 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony J. G. w dniu 3 listopada 2016 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę pomostową wraz z kwestionariuszem dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych oraz zaświadczeniem o zatrudnieniu (wnioski wraz z załącznikiem, k. 1-15 a.r., tom III).

W oparciu o złożoną dokumentację oraz dokumentację znajdującą się w aktach rentowych, organ rentowy przeprowadził postępowanie administracyjne, a następnie w dniu 4 kwietnia 2017 r. wydał decyzję, znak: (...), którą odmówił ubezpieczonemu prawa do świadczenia. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że odmówił przyznania emerytury pomostowej, ponieważ na dzień 1 stycznia 2009 r. odwołujący nie udowodnił wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach, wynoszącego co najmniej 15 lat, jak również nie udowodnił, że po 31 grudnia 2008 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Organ rentowy zaznaczył również, że łączny staż pracy odwołującego w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych wyniósł 17 lat 2 miesiące i 28 dni. Ogólny staż pracy odwołującego organ rentowy określił na 26 lat, 1 miesiąc i 13 dni. Ponadto organ rentowy zaznaczył, że J. G. nie legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 4 w zw. z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, bowiem nie można do stażu pracy w rozumieniu powyższych przepisów zaliczyć okresów: od 19 kwietnia 1973 r. do 14 października 1974 r., od 21 sierpnia 1975 r. do 31 października 1995 r., ponieważ pracodawcy nie potwierdzają, że ww. okresach wykonywał on prace wymienione w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (decyzja z dnia 4 kwietnia 2017r., k117 a.r., tom III).

Ubezpieczony odwołał się od decyzji z dnia 4 kwietnia 2017 r. roku inicjując niniejsze postępowanie sądowe (odwołanie z dnia 12 kwietnia 2017r., k.2-3 a.s.).

W toku postępowania przed tut. Sądem ustalono, iż ubezpieczony, urodzony (...), w okresie 19 lipca 1973r. do 14 października 1974 r. był zatrudniony na stanowisku piekarza stołowego i wykonywał prace objęte Wykazem A, Dział X, poz.11 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (dalej: rozporządzenie RM) (świadectwo pracy z dnia 9 kwiecień 2014r., k.41 a.r., tom I).

Następnie w okresie od 21 sierpnia 1975 r. do 31 października 1995 r. był zatrudniony w (...) Sp. z o.o. Zakład (...) na stanowisku spawacz, w pełnym wymiarze czasu pracy. Praca odwołującego na tym stanowisku odpowiadała pracom wymienionym w wykazie A Działu XIV poz.12 rozporządzenia RM oraz Wykazu A Dział XIV poz.12 pkt 1 Zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. (świadectwo pracy z dnia 31 października 1995r., k.3 a.r., tom I, zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, k.16-17 a.r., tom I, zaświadczenie o zatrudnieniu z dnia 21 sierpnia 2008r., k.19 a.r., tom I, świadectwo pracy 12 marca 2014r., k35 a.r., tom I).

W okresie od 17 listopada 2006 r. do 23 listopada 2016 r. odwołujący był zatrudniony w Domu Pomocy Społecznej (...) w T. Caritas Diecezji (...), na stanowisku opiekun, w pełnym wymiarze czasu pracy. Do zakresu obowiązków odwołującego na tym stanowisku, zgodnie z zakresem czynności dołączonym do umowy, należało: pomoc i towarzyszenie w codziennych czynnościach z zakresu samoobsługi i higieny osobistej (mycie, kąpanie, ubieranie, czesanie, golenie, pomoc w sianiu łóżka, zmianie bielizny pościelowej, udział w ćwiczeniach rehabilitacyjnych lub aktywizujących zaleconych przez lekarza bądź terapeutę), pielęgnowanie oraz dbanie o zdrowie i higienę osobistą osób chorych i niesamodzielnych, aktywizowanie podopiecznego do zwiększenia jego samodzielności życiowej, doradzanie w zakresie planowania wydatków lub sposobu spędzania czasu wolnego, mobilizowanie

podopiecznego do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz rozwijanie jego zainteresowań, udzielanie pierwszej pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia podopiecznego, aktywne uczestniczenie w procesie rehabilitacji i aktywizacji podopiecznego oraz wykonywanie określonych zadań pod nadzorem lub na zlecenie lekarza bądź terapeuty, kształtowanie pozytywnych relacji interpersonalnych w najbliższym otoczeniu podopiecznego, udzielanie wsparcia w sytuacjach trudnych, kryzysowych, pranie, prasowanie, układanie ubrań mieszkanek (...), aktywny udział w procesie adaptacyjnym nowych mieszkanek, prawidłowe sporządzanie planów opieki oraz ich realizacji, prowadzenie obserwacji poszczególnych mieszkanek w celu poznawania ich osobowości, zainteresowań zgodnie z przygotowaniem zawodowym i umiejętnościami osobistymi, współuczestniczenie w rozpoznawaniu potrzeb mieszkanek i współdziałanie w ich realizacji z pracownikiem socjalnym (świadcstwo pracy, k.35 a.r., tom III, zakres czynności i obowiązków, k.49 a.r., tom III, umowa o pracę, k.79 a.r., tom III, pismo z dnia 9 marca 2017r., k. 95 a.r., tom III, oświadczenia J. G., k.101-102 a.r., tom II, zeznania świadków złożone w toku postępowania przed organem rentowym, k.103-113 a.r., tom III).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy i aktach rentowych. Zdaniem Sądu powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

Zdaniem Sądu zgromadzony materiał dowodowy nie budził wątpliwości i był wystarczający do wydania orzeczenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie J. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 4 kwietnia 2017 r., znak: (...) jest uzasadnione i podlega uwzględnieniu.

Zgodnie z treścią art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 664) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948 roku;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
5. przed dniem 1 stycznia 1999 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
6. po dniu 31 grudnia 2008 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Dodać należy, iż z wykładni art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych wynika obowiązek zaliczania do okresów pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze także zatrudnienia w takich warunkach w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 31 grudnia 2008 r. Artykuł ten zawiera dodatkowe warunki, aby praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana przed dniem 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2008 r., jednak nie określa ram czasowych odnośnie do stażu 15 lat pracy w tych warunkach.

Z kolei art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Ustawodawca wprowadzając powyższe uprawnienia dla osób wykonujących prace w warunkach szczególnych uzależnił możliwość otrzymania emerytury pomostowej na podstawie ww. ustawy od łącznego spełniania przez ubezpieczonego wszystkich przesłanek wymienionych w danym przepisie, co bezspornie wynika z ich treści.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że odwołujący spełniał, co do zasady, większość przesłanek warunkujących prawo do emerytury pomostowej. Organ rentowy nie kwestionował tego, że odwołujący wcześniej pracował w warunkach szczególnych, posiada odpowiednio długi ogólny staż pracy, a także wymagany staż pracy w warunkach szczególnych (w rozumieniu poprzednich przepisów). W tym miejscu należy wskazać, że w decyzji z dnia 30 sierpnia 2016 r. organ rentowy uznał za udowodniony staż pracy odwołującego w warunkach szczególnych w wymiarze 19 lat 3 miesięcy i 8 dni, a w decyzji z dnia 4 kwietnia 2017 r. zaznaczył, że łączny staż pracy odwołującego w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych wyniósł 17 lat 2 miesiące i 28 dni.

Kwestionowano natomiast okres pomiędzy 17 listopada 2016 r. do 23 listopada 2016 r., kiedy odwołujący pracował w Domu Pomocy Społecznej (...) w T. Caritas Diecezji (...). W toku postępowania przed organem rentowym odwołujący przedłożył zakres czynności, a także świadectwo pracy, z którego wynikało, że w wskazanym okresie wykonywał on prace w szczególnym charakterze zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. nr 237, poz. 1656), załącznik nr 2 pkt 22- pracę personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Nie mniej jednak organ rentowy zakwestionował możliwość uzyskania prawa do świadczenia, z uwagi na bardzo krótki okres, w którym ta praca miała być wykonywana.

Sąd Okręgowy zważył, że okres świadczenia pracy był wprawdzie krótki, należy jednak wskazać, że przepisy nie określają minimalnego okresu pracy w warunkach szczególnych po 31 grudnia 2008 r., który warunkowałby uzyskanie prawa do emerytury pomostowej.

Analizując art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych należy uznać, iż racjonalny ustawodawca, gdyby chciał aby praca w warunkach szczególnych po 2008 r. była wykonywana w dłuższym okresie niż jedno lub kilkodniowy określiłby w przepisach minimalny wymagany okres takiej pracy. Ustawodawca nie wprowadził żadnego limitu, dlatego należy uznać, iż warunek wynikający z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych zostaje spełniony, gdy pracownik udowodni co najmniej jeden dzień zatrudnienia po 31 grudnia 2008 r. w szczególnych warunkach.

Należy przy tym zaakcentować, iż przepisy dotyczące praw ubezpieczeniowych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących (*ius cogens*), które skutkują istotnymi okolicznościami prawnymi i uprawniają do istotnych świadczeń. W związku z tym przepisy te nie mogą być interpretowane, ani zawężająco, ani rozszerzająco. Oczywistym jest, iż Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach często interpretuje przepisy odmiennie, bowiem wielokrotnie stosuje wykładnię systemową. Nie mniej jednak w niniejszej sprawie brak jest podstaw do tego, aby uważać, iż intencją ustawodawcy było ograniczenie możliwości nabycia prawa do emerytury pomostowej osobie, która po 31 grudnia 2008 r. krótko pracowała w szczególnych warunkach.

Argumentacja przedstawiona w odpowiedzi na odwołanie oraz piśmie procesowym organu rentowego jest oparta na jednostkowym orzeczeniu Sądu Najwyższego(wyrok SN z dnia 19 stycznia 2016r., I UK 269/15, Legalis), które nawiązuje do sporadycznego i krótkotrwałego wykonywania czynności w narażeniu na czynniki ryzyka. Nie jest praca czynnością sporadyczną czy krótkotrwałą wykonywanie pracy w okresie tygodnia, w pełnym wymiarze czasu pracy. Z tych względów, zdaniem Sądu Okręgowego, wyrwana z kontekstu sentencja Sądu Najwyższego nie będzie miała zastosowania do niniejszego postępowania. Na marginesie należy wskazać, iż organ administracji, jakim jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ma obowiązek stosowania przepisów prawa i często nie stosuje się do orzeczeń Sądu Najwyższego. W niniejsze sprawie z uwagi na to, iż powyższe orzeczenie Sądu Najwyższego wydawało się organowi rentowemu korzystne z punktu widzenia możliwości odmowy prawa do emerytury pomostowej, zastosował on je jako podstawę rozstrzygnięcia. Takie działanie organu rentowego, tj. wbrew literalnemu brzmieniu przepisów, nie zasługuje na aprobatę i zdaniem Sądu Okręgowego nie może się ostać.

Wobec tego Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że odwołujący spełnił wszystkie przesłanki do przyznaniu mu prawa do emerytury pomostowej.

Ustalenie terminu od jakiego Sąd Okręgowy uznał za zasadne przyznać ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej wynika z dyspozycji art. 15 ust. w zw. z art. 26 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w oparciu o które świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. J. G. złożył wniosek o prawo do świadczenia w dniu 3 listopada 2016 r, dlatego Sąd przyznał mu prawo do świadczenia od 1 listopada 2016 r.

Z tych też względów, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

W myśl art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383, dalej: ustawa emerytalna) „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”. W niniejszej sprawie należało więc ocenić, czy w sytuacji, w której ubezpieczony domagał się od organu rentowego przyznania prawa do emerytury pomostowej, a organ rentowy twierdził, że mu ona nie przysługuje, gdyż nie spełnia wszystkich wymogów przewidzianych w ustawie, pomimo, że po dniu 31 grudnia 2008 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, co udowodnił stosownym zaświadczeniem z zakładu pracy oraz spełniał pozostałe wymagane przesłanki, możliwe było przyjęcie przez sąd, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu świadczenia.

Jak wynika z przedstawionych wyżej wyników postępowania dowodowego, dokonana przez organ rentowy interpretacja przepisów w zakresie wymogów stawianych J. G. przy ubieganiu się o emeryturę pomostową okazała się całkowicie błędna. Powyższe oznacza, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest niewątpliwie następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Na marginesie tylko można wskazać, iż taka sytuacja jak w niniejszej sprawie została wprost wymieniona przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 11 września 2007 roku(I P 11/07, Legalis). W punkcie 8. uzasadnienia prawnego tego wyroku, Trybunał wyliczył bowiem sytuacje, w których opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia będzie spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, jako jedną z nich wskazując „błędą interpretację przepisów”.

W tej sytuacji, z uwagi na treść przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, koniecznym stało się orzeczenie jak w punkcie 2 wyroku.